

Tehetséggondozás

"Ahogy ma látom, kutatónak születtem.
Azt hiszem, a legtöbb gyerek kíváncsian
kutakodó fejjel jön világra.
Talán ezért lettem tudós, mert valamilyen
értelemben gyermek tudtam maradni.,,

Szilárd Leó

Tehetségdefiníciók

- kiemelkedő képességeik révén magas teljesítmény elérésére képesek (valószínűsíthetjük, hogy bizonyos személyjegyek előfordulása esetén produktív emberré válhat)
- átlagon felüli értelmi képesség, a kreativitás és a feladat iránti elkötelezettség (szorgalom) együttes megnyilvánulása (többfaktoros megközelítés)

Tehetségdefiníciók

Az egyik enciklopédikus (*Pszichológiai szótár, 1996*) összeállítás például a *tehetséges gyerekek* definiálásakor különbséget tesz a tulajdonságorientált, a kognitív komponensre, valamint az eredményre orientáló modellek között. A *tulajdonságorientált* megközelítés szerint a különleges tehetségű tanulók nemcsak magas színvonalú teljesítményre képesek, hanem intellektuális kreativitással, speciális elméleti és vezetői képességekkel is rendelkeznek.

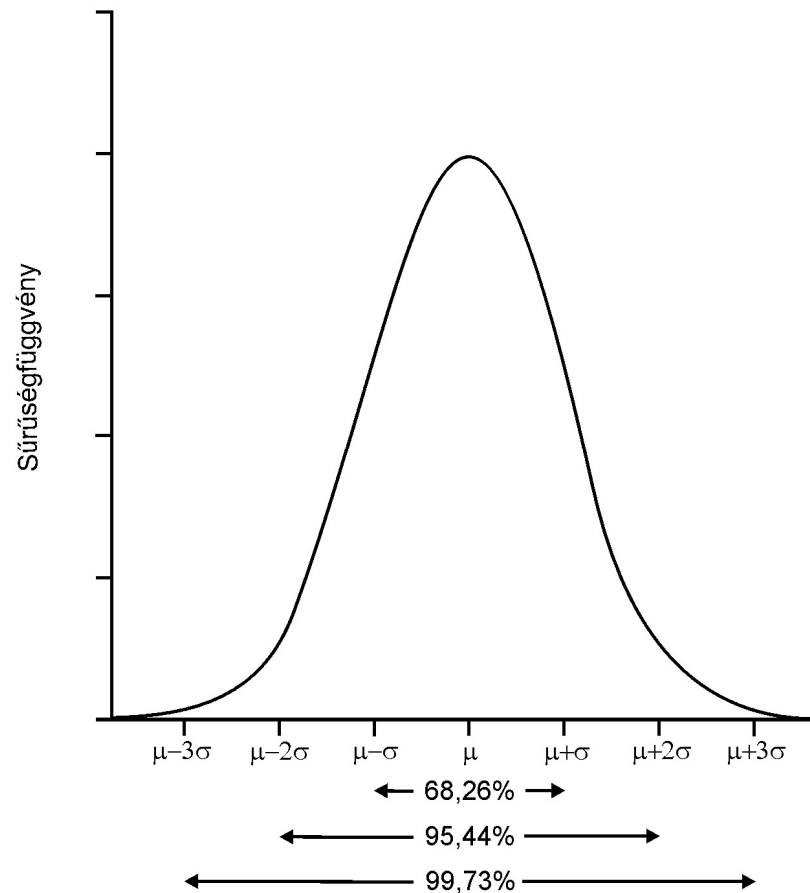
Tehetségdefiníciók

- A különleges tehetségű gyerekek *kognitív* modellezésekor a szakértők az IQ értékei helyett inkább az ún. QI-index, (*Quality of Information Processing*, azaz az ismeretszerzés folyamatának minőségét jelző index) nagyságát tekintik mérvadónak.
- A *teljesítményorientált* modell követői számára viszont kizárólag a tanulók elért eredményei bizonyítják valamely különleges tehetség meglétét.
- nem feltétlenül kapcsolható össze a rendkívüli teljesítmény a magas IQ-val, legalábbis e két jelenség közötti kapcsolat nem teljesen egyértelmű

Tehetségdefiníciók

- **A tehetség egyik klasszikus leírása a Renzulli-féle (1978) a háromkörös koncepció. A tehetséget jelző három alapvető tulajdonságcsoport azonosítható.**
- **1. Felső átlagot elérő általános intelligencia és speciális képesség.**
- **2. Feladatelkötelezettség.**
- **3. Kreativitás.**

Mindenki tehetséges, csak az a kérdés, hogy miben?

Az emberi képességek nagy többsége a haranggörbe szerinti (normális) eloszlást követi.

- "A tehetség olyan valami, amit feltalálunk és nem felfedezünk. Az, aminek egyik vagy másik társadalom akarja hogy legyen, és ezért az egyes társadalmak igénye szerint időről időre változik a fogalom. Ha a tehetség definíciója használható, akkor az kedvező következményekkel jár mind a társadalom, mind az egyén számára. Ha a definíció nem eléggé hasznavehető, akkor értékes tehetségek vesznek el, és kevésbé értékeseknek jut a támogatás, bátorítás. Ezért fontos megértenünk, hogy mit jelent számunkra és mások számára a tehetség fogalma." (Sternberg & Davidson, 1990).

Tehetségek

- gifted –általánosan tehetséges (a természet magas IQ-val áldotta meg)
- talented –specifikusan tehetséges (meghatározott területen vannak bizonyítottan kiemelkedő képességeik /művészet, irodalom, mechanika stb.)
- nem feltétlenül kapcsolható össze a rendkívüli teljesítmény a magas IQ-val, legalábbis e két jelenség közötti kapcsolat nem teljesen egyértelmű

Tehetségjellemzők

- generikus intellektuális képességek,
- speciális elméleti fogékonyság,
- alkotó gondolkodás (kreativitás),
- vezetői képességek,
- vizuális és egyéb művészetek,
- pszichomotoros képességek.

Marland (1972)

Tehetségjellemzők

- *kiválóság*: az adott gyermek bizonyos tulajdonságait tekintve felülmúlja kortársait;
- *ritkaság*: magas szinten rendelkezik olyan tulajdonságokkal, amelyek kortársai körében ritkán fordulnak elő;
- *produktivitás*: olyan jellemzők, amelyek kiemelik őt az átlagból, és valamiféle hasznot hajtó teljesítményre is képessé teszik;
- *demonstrálhatóság*: a tehetséget meghatározó tulajdonságok mérhetőek és értékelhetőek;
- *érték*: a magas szintű teljesítmény olyan területeken jelentkezik, amelyek a társadalom számára pozitív értéket képviselnek.

Tehetségjellemzők

- Divergens gondolkodás - másképp látja a világot.
- Ingerlékenység - erős receptorai vannak és erősen reagál.
- Érzékenység - az átlagosnál mélyebben érintik a dolgok.
- Éles felfogóképesség - sokmindent átlát.
- Belső vezérlő elv - saját útját járja.

- A tehetséges gyermekek általában a következő képességeikben járnak kortársaik előtt:
- **általános értelmesség**
- **speciális irányú képességek** (pl: mozgás, zene, kéz ügyesség, társas készségek)
- **kreativitás** (ötletesség)
- **motiváltság** (energia)

Tehetségazonosítás a Bolyaiban

A *tehetségazonosítás alapvető problémája*, hogy az oktatásban jó eredményeket elérő fiatalok nem feltétlenül azonosak a később kiemelkedő alkotásra képes tehetségekkel.

Két különböző tehetségtípusról beszélhetünk. Az egyik az *iskolai tehetség*, a jó színvonalú ismeretsajátítás készsége, amely az iskoláskorban könnyebben megragadható, a másik a *produktív tehetség*, az alkotókészség, amelynek csak előjelei vannak még a gyermekkorban, és az iskolai eredmények nem jelzik előre. Életkoronként is változó, hogy milyen kritériumok alapján tekinthető valaki tehetségesnek, mely tulajdonság milyen módon és biztonsággal mérhető.

Előkészítés-Természetismeret

- Példa --- Színek világa

Tehetséggondozás Specializációk

- Elsősorban kompetenciák fejlesztése
- Néhány példa (feladatok, szövegyakorlat, mérések-értékelések)

Kitaibel Pál Biológiai- és Környezetvédelmi Verseny

- Versenykiírás
- Fajlista (honlapon)
- Teszt (példa)
- Kiselőadás (példa)
- Szóbeli döntő

OKTV

- Néhány feladat

TUDOK

- példa

Ifjúsági Tudományos- és Innovációs Verseny

- példa

Ifjúsági Bolyai díj

- példa

IBO

International Biology Olimpiad

- Néhány feladat

Tehetséggondozó tantervek

- Három tanterv és óraszám bemutatása

Tehetséggondozó Szervezetek

- Kutató Diákok Országos Szervezete
- Kutató Tanárok Országos Szervezet
- Tehetségpártolók Baráti Köre
- *Magyar Tehetséggondozó Társaság*

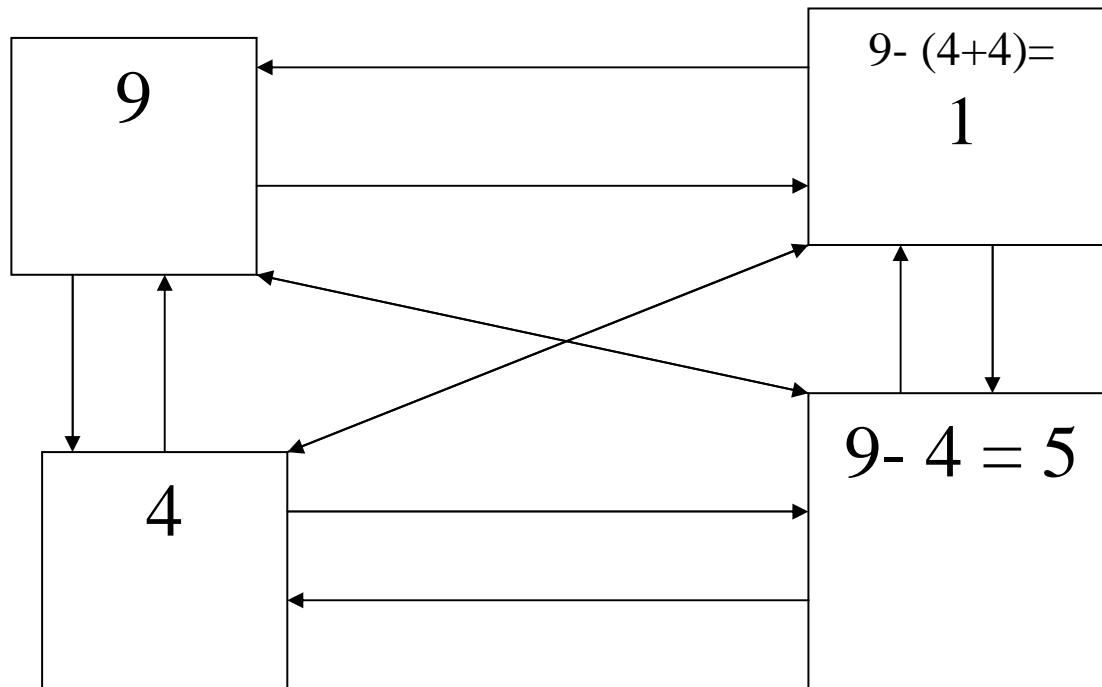
Bal vagy jobboldali?

- A megismerés mint információfeldolgozás paradigma szerint a memóriában tárolt információhalmaz nem különálló részenként van jelen, hanem egy összefüggő, állandóan változó rendszer, *relációs rendszer* alkot (Gagné 1985).

- A tanulás során, amikor az egyén új ismereteket szerez, az új fogalmakat be kell építenie a fogalmi hálójába. Egy új fogalom megtanulásakor azonban nem feltétlenül jön létre a megfelelő reprezentáció, a megértés. A megértéséhez ugyanis a tanulónak rendelkeznie kell az előfeltétel-tudással (*prior knowledge*), azaz ismeretrendszerében léteznie kell a megfelelő fogalmi hálónak, amelybe be tudja illeszteni az adott fogalmat. A tanulónak aktivizálnia kell ezt a fogalmi struktúrát és fel kell fedeznie az összefüggéseket a már ismert fogalmak és az új fogalom között. Ha mindez nem történik meg, akkor az új fogalom nem tud beépülni a fogalmi rendszerbe, elszigetelt marad, nem válik hozzáférhetővé, felidézhetővé. Ez az elméleti háttér, mint a továbbiakban majd látni fogjuk, kiindulópont lehet a tévképzetek kialakulásának felderítéséhez.

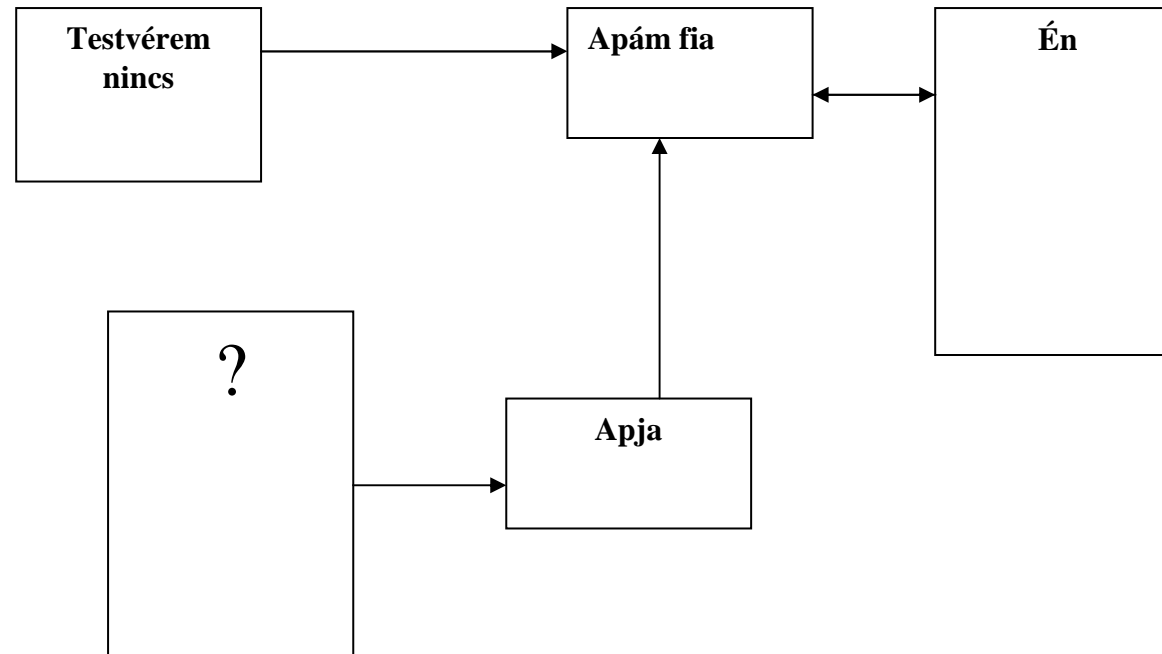
Hálózatok

Kognitív elemek feltárása és kapcsolatok sorrendjének, erősségének felállítása

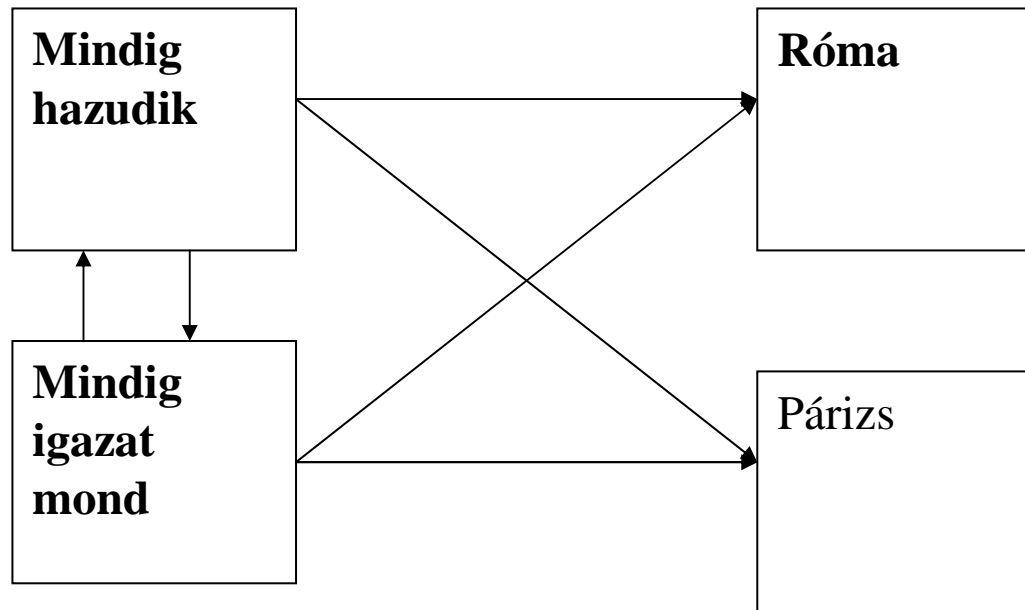

Hálózatok

Kognitív elemek feltárása és kapcsolatok sorrendjének, erősségének felállítása

Hálózatok

IRODALOM-FORRÁSOK

- Balogh L. - Herskovits M. - Tóth L. (szerk.): *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1994.
- Bazsa Gy – Keviczky L.: A magyar tudományos akadémia a korszerű természettudományos közoktatásért. Új Pedagógiai Szemle. 2003. szeptember
- Báthory Z.: Tanulók, iskolák, különbségek Tankönyvkiadó, Bp.1992
- Csapó B. és B. Németh M.: A természettudományos ismeretek alkalmazása: mit tudnak tanulóink az általános és a középiskola végén? Új Pedagógiai Szemle. 1995. 8. sz. 3-11.
- Csapó B.: A pedagógiai értékeléstől a tanítás módszereinek megújításáig: diagnózis és terápia. Új Pedagógiai Szemle. 2003. 3. sz. 12-27.
- Csapó B. (szerk.): Az iskolai tudás. (Második, javított kiadás.) Osiris Kiadó, Budapest, 2002.
- Feldman, D. H.: Child Prodigious: Distinctive Form of Giftedness. Gifted Child Quarterly, 1993. 4. sz.
- Havas Péter: *Érték és értékátadás a környezeti nevelésben*, Iskolakultúra Természet-tudomány, 1993. IV. évf. 9. sz. 3-15 p.
- Herskovits M. és Gyarmathy É.: Tehetségidentifikáció. Iskolakultúra, 1992. (2) 23-24. szám.
- Gyarmathy É. és Herskovits M.: Tehetségidentifikáció a legújabb kutatások tükrében. In (Balogh L. - Herskovits M.): A tehetségfejlesztés alapjai. KLTE, Debrecen. 1993, 45- 51 old.
- Gyarmathy É.: Tehetséges tanárok a tehetségekért. In: Pedagógusképzés, 2003, 3-4 : 105-112.
- Gyarmathy É. : Pszichológiai szempontok az iskolai képességfejlesztésben. Új Pedagógiai Szemle XLIX. Évfolyam, 1999, 12. 27-31.
- FÜSTÖS L. : Kontinuitás és diszkontinuitás az értékpreferenciákban (1978-1998). Módszertani füzetek, MTA Szociológiai Intézet, Budapest, 2000.
- Harsányi I.:Tehetségvédelem. Magyar Tehetséggondozó Társaság, Budapest. 52-63. (szerk.) Herskovits M. és Balogh L. (1994) Tehetség és személyiség. KLTE, Debrecen,1994.
- Marland, S.: Education of the gifted and talented. Report to congress. Washington, DC: U. S. Government Printing Office. 1972.
- Nahalka I.: Konstruktív pedagógia – egy új paradigma a láthatáron (I.). Iskolakultúra, 1997. VII. 2. sz. 21–33. p. (II. – VII. 3. sz. 22–40. p.; III. – VII. 4. sz. 21–31 p.)
- Ranschburg J.: A tehetséges tanulók speciális képzésének elméleti és gyakorlati kérdései. Pszichológia, (8) 1, 61-84. (szerk) Ranschburg J. (1989) Tehetséggondozás az iskolában. Tankönyvkiadó, Budapest, 1988.
- Sternberg, R. és Davidson, J. E. eds.: Conception of Giftedness. New York, Cambridge University Press, 1990.
- Tóth L.: *Pszichológia a tanításban*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.
- Tóth László.: *A tehetségfejlesztés kisenciklopédiája*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2003
- **Internet címe**
- <http://www.gifted.uconn.edu/>
- <http://www.nagc.org>
- <http://www.warwick.ac.uk/gifted/>
- <http://www.worldgifted.org/>

Feladatok.

- Differenciáló kérdések választott témakörből
- Sárgafejű királyka létszámváltozása
- A szöveg alapján feladat készítése
- Kiselőadás értékelés